

An Turgner : (Le Tourneur) -Pleraneg 1837 – Landreger 1898)

Person Tonkedeg.

Barzonegou e galleg hag e brezoneg, bet embannet e 1890.

Modernnaet eo bet an doare-skriva.

Ali d'al lenner :

Er bloaz 1862, pa oan kure e Tonkedeg, e teuas em fenn, evid deski gwelloh ar brezoneg, distreiñ ma gwerz galleg en yez on zud koz. Deredad eo dim karoud an diou yez, peogwir int anavezet en Eskopti.

War veg e deod mui a heriou

A zeu d'an neb a ra gwerziou.

Devez ar mestr-studi.

Bim Baon ! Bin Baon ! BimBaon ! Red eo sevel, paotred :

War-zao ! Pell a-walh 'zo oh aze o kousked.

Gourvezet 'n ho kwele ne fell ket deoh moavad

Chom da dibikouzañ, eun eur¹, ho taoulagad.

Hastet 'ta diblouzañ rag lagad an Aotro'

Ne vo ket gwell vignon pa deuy d'ober e dro...

Rei a ran, koulskoude, 'vid dond diwar o hlud,

D'ar skolaerien dieg rabat² a bemp munut ;

Eun all c'hoaz !³ Ha goude gwaz eo d'ar paotrig kêz

N'en-devo let laket e gorgvig war ar mêz.

Setu 'tond ar barner... E dal 'zo ridennet⁴,

Hag en e zaoulagad a zo⁵ tan ha luhed ;

Sellet outañ ervad, bremazon e vo beh

Kouezi a rey tro-ha-tro eur grizill bara seh⁶.

Setu euz ma devez ar penn kentañ bemde',

An daou benn 'vo heñvel an eil ouz egile.

Gortozom evelkent, ma c'hwezfe an avel

E teufe skedusoh an heol da zével.

Mond a ran en eur zal, ar Studi heh ano ;

Eur Studi an dra-mañ ? Ya, eme ho keno' ;

Me 'garfe ho kweled savet 'barz ar gador

Abred war an tu all ho kenou 'vo digor :

A-gleiz, a-zehou, dre-oll 'mañ dorn an diegi

O tastum da gousked paotred vad ar Studi.

Hag e lerer Studi !...

Ruziañ 'ra gand ar vez

O weled eur ger kaer mastaret en on zouez.

Me 'gleo an dud varo, dre o skiant brudet

O krozal er beziou, hag o dremm konnaret

A lar ar gasoni a verv en o halon...

O malloz a rofent da heveleb laeron

Paneved ?... Bezit didrouz, mar deut d'o divuni⁷

Kalz diêsoh kudenn am-bo da dibunañ...

¹ eun eur : eun eurvez.

² rabat : (galleg) ouspenn.

³ Eun all c'hoaz ! : eur "rabat" all c'hoaz !

⁴ ridennet : ridet.

⁵ : tregerieg : ez eus.

⁶ eur grizill bara seh : notenn gand an oberour : Pinienn roet er skoliou. (hag e galleg : pennadou da gopia evel pinienn).

⁷ mar deut d'o divuni : notenn gand an oberoru : Pinienn roet er skoliou.

Petra 'zo ? Me 'gav din, eur morzol, em skouarn
A sko war an anne da stummañ an houarn.
Pa glevan o zeodou, a-unan dirollet,
O tiskouez gwell-pe-well, int brao distagellet.
Ar vulzun ne red ket euz dorn ar gwiader
Ken prim hag ar homzou euz genou ar skolaer.
Koumoul a zo en oabl, hebdale e strako
Uz d'ho penn, kanfarded, mouez skiltr ar gurun.
Trouz ar brezel n'eo mann e-kichenn o ziroll ;
'Hed an amzer, kentoh, m'o harfe kousket oll.

Bim ! Bam ! eme ar hloh, deut d'ar porz da hoari,
Ha ma zud d'an daoulamm hep soñjal en o fri.
Med allaz ! ma zelenn a zeu krenn dilavar
Red eo din 'n eur wezenn he skourrañ en eur barr.
Penaos e rin-me, 'ta, telennig, ma -unan,
Lar din piou, ar gonnar⁸, 'zo kirieg, ma 'teus doan.
- Dre bevar horn ar porz, gra eun dro, sioulig,
Hag e weli perag e ra din tevel mik.-

Ha me 'vond. Hebdale daou grennbaotr a glevis,
Diwar-benn eun netra e vallozent iskiz.
"Kis, kis", 'me ar re all. Beh 'ta d'an taoliou dorn.
Bremañ 'welfom pini a ranko mond d'e gorn.
Goude kalz a lampou, unan a chom war var,
Reud e gein ; egile, ruz-tan gand ar gonnar
War an oll zellerien a hoarze euz e liou.
Hag a-dreuz hag a-hed e sko hep selled piou.

Bremañ e welan sklêr perag ez out tavet ;
Pa glevez mallozi, da gordenn ne zon ket.
Diskenn prim ha seder, an daou grennbaotr, hirie,
Beb a damm bara zeh a zebro da greiste'.
Deus 'ta war ma halon da stigmañ da gordenn,
Ha me 'gano ganit gwelloh, o ! ma Zelenn.

Na stard az priatan ! Na me 'zo evuruz !
Ma-unan e oan trist, bremañ 'vin dudiu ;
Da gan, 'barz ma halon, a hwezo an elfenn.
Ha gwerzou a rin, c'hoaz, keit 'pado ma froudenn.
Dem eta, er mêziou, da glask eun draoniennig
Pe ar hoad 'leh ma kan da Doue eun eostik.
Eno, pell deuz an trouz, ha tostoh da Doue,
Ni 'unano on mouez gand moueziou an Êle'.
Pell deuz an trouz ! Ya da ! Me 'gredfe huñvreal
Ma 'hafen ma-unan da vale gand eun all.
Eur wech hepken ar zun, na mui na nebeutoh,
D'ar yaou on digabestr⁹, d'an eur pa zon ar hloh.
Ma ne deu d'am fedi da ren ar skolaerien
Unan ar pennou braz damantuz d'e grohenn...
Sed eñ o tond d'ar red, stummet eo e henou
Da baeañ din ma foan gand eun toullad ardou.
Eh an 'ta da vale, pa eo greet ar marhad,
Sellet ouz ma faotred skañv a benn hag a droad.

⁸ ar gonnar : ? Moullet fall eo al leor, ha ne deuan ket a-benn da lenn mad ar ger-ze.

⁹ : en amzer-ze ne veze ket skol d'ar yaoau.

Gwenn int oll, ma zo den, ha gand kement ezel,
 D'ober ardou int treh da Vestr *Polichinel*.
 Arru ouz toull an nor e fell da beb unan
 Bezañ laket da vestr, kerkoulz braz ha bihan.
 D'ar hoad, eme unan ! Ya da, 'me egile !
 A-gleiz ! Ya ! Nann ! A-zehou !... Ma n'on bouzar ganto !
 Hag e teufe Doue gand e oll gurunou,
 N'onn ket hag-eñ 'vougefe trouz kemend a deodou.
 Daou pe dri 'm-eus krennet, e-touez ar re hirrañ,
 Hag a-raog heb lared pe du-hont pe du-mañ
 Rag m'o lezfen eur wech da gerzed war ma zried
 Abred gante, zoken, n'afen ket keit-ha-keit.
 'Vid gwir, n'ouzon ket c'hoaz, o treuzi k'Seriu kaer
 El leh¹⁰ 'm-eus c'hoant da vond da dremen ma amzer
 En eun taol em spered zo¹¹ savet eur gredenn
 Ne gavjen ket welloh 'vid manati ar zodiacien¹².
 Tostaad a ra ar houlz da zsitrei war on giz ;
 A-veh gand kalz a boan m'oll deñved a gavis ;
 Ha me da faouti hent, o hrozmoli da vad
 'Eneb ar reder-ze en-deus treñket ma gwad.
 Ma spered 'zo a-dreuz abaoe ma oan savet.
 Gand pebez plijadur eh an 'ta da gousked !
 Med ma faotred tieg, penn-da-benn 'zo heñvel
 Ouz buohig ar paour n'houll gourvez na sevel.
 Karoud 'rafent, 'vid kalz, eh afen d'am gwele
 Heb ober eun tamm tro d'o bountañ en o re.
 Pim e rank peb unan diwiskañ e zillad
 Rag o ler a baefe, ma vent re ziwezad.
 Ha ker, pa hen laran : hast eta, genaoueg,
 Ma n'za-teus ket a hoant da gleved komzou c'hweg
 O tisklêriañ d'an oll, e vi en pinijenn
 Pa ne blegez ket da benn da zenti d'al lezenn.
 Kousket int, maro-mik. O zeod 'zo skuiz moarvad,
 Rag anez, kalz aneze a zlefe d'hen pilad.
 Euz ma devez poaniuz, setu 'r penn diwezañ.
 Bremañ, 'tennan ma alan evid ar wech kentañ.
 A-boan, 'vad eo serret malwenn o daoulagad,
 Ha stanket o genou goue meur a deodad
 D'an eur ma vez ar haz o lared e bater,
 'Uz d'am fenn ar rahed a ebat er solier.
 Knat soudard, o kerzed a-unan 'n eur vandenn,
 'Zo didrouz e-kichenn ma rahed dierhenn.
 Heb mar, eur habiten 'zo deut a-nevez 'zo
 Da zeski ar brezel da oll rahed ar vro ;
 C'hoaz muioh e plij din ma skolaerien deodeg
 'Vid bandenn villiget ar rederien losteg.

¹⁰ El leh : peleh, er skrid orin.

¹¹ zo : tregereig : ez eus.

¹² manati ar zodiacien : notenn gand ar skrid galleg. A Dinan, à cette époque, on conduisait parfois la promenade à l'hospice de Léhon. (eun ti evid ar re zod an hini eo).

Telenn Wengamp

Bet savet d'ar 15 a viz Kerzu 1869

LIZER D'AN AOTROU SKOURR

evid beza kinniget din eul levrig greet gantañ.

Telenn Wengamp

E-kreiz ar goañv, petra nevez ?
Kanañ 'ra drant e beg ar gwez
'Vel e miz Mae al laboused :
'Telenn Wengamp o-deus klevet.

Nijal 'reont a-denn-askell
Euz pep koad 'zo e Breiz-Izel ;
O tiskuizañ n'o gweler ket,
Telenn Wengamp o-deus klevet.

Peleh it-hu, evnedigo'.
En amzer yen pell euz ho pro.
Ar vro enni oh bet maget ?
« Telenn Wengamp on-deus klevet :

Mond a reom da Vontroulez
Da zeski meuli ar Werhez ;
Eno emañ ar Barz gouizieg
A gan ken flour en brezoneg. »

Leveret eta d'am mignon
E kanan ivez a-greiz kaol ;
Enor da Jezuz ha d'e Vamm ;
Evel ma lar Telenn Wengamp.

Evel an heol, d'ar mintin
Gwelet am-eus o vouse'hoarzin
Gwerhez Wir-Zikour venniget,
Telenn Wengamp p'o-deus klevet.

Daoulinet on bet da houlenn
Bennoz Doue war ho Telenn.
Kanom 'ta Jezuz hag e Vamm
Evel ma lar Telenn Wengamp !